

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRIT DANMARK

UDGIVET AF EN KREDS AF DANSKE

NUMMER 9

Fredag den 6. Juli 1945

4. AARGANG

Fra Kontoret for særlige Anliggender i Dr. Tværgade 7, København.

Har Kritiken Ret?

Af Minister Mogens Fog

En af Storm-Petersens velkendte ældre, langskæggede Herrer paa en Bænk udtalte fornylig: »Ja, nu har vi faaet Fred, nu mangler vi bare at faa Ro!« Disse Ord indeholder en meget rammende Karakteristik af Øjeblikkets Danmark. Den Lettelse og Feststemning, Befrielsen affødte, er i mange

Kredse vejet for en Følelse af Skuffelse, Utaalmodighed og Kritik, som giver sig til Kende gennem talrige Breve, Resolutioner og Protester, der bliver sendt til en.

Det er vel værd at se lidt nærmere paa denne Uro og Misfornøjelse, vurdere dens Aarsager og bedømme dens

Berettigelse. Det springer da straks i Øjnene, at Kritikken mod Landets Kurs i denne Tid stammer fra to diametralt modsatte Sider: Dels fra vore egne Rækker, fra Frihedskæmperne i Ordets videste Betydning, dels fra Personer og Kredse, der er Modstandsbevægelsen fjendtligt stemt.

INDHOLD:

Har Kritiken Ret?	1
Bidrag til Folkestrejken Historie	3
De smaa Tyve, der ogsaa skal hænges	4
Lad os faa Dørene op!	5
Leder: En løjerlig Folketingsdebat	6
Finlands to store Problemer	7
Nationalismens Problemer	8
Den nye Hær	10
Island og Danmark	11
Bør Tysk afskaffes i Skolerne? ..	12
Ugens Bidstrup	13
Kampen for Danmark	15
Christmas Møllers Londonartikler	15
De internerede og fængslede	16

En af mine kære Kolleger og Medarbejdere i Besættelsens Aar har offentligt udtalt, at der altid er noget betryggende ved at blive angrebet fra to Sider. Rent bortset fra, at der næppe er nogen Feltherre, som paa Krigskunstens Vegne vilde underskrive denne Opfattelse, har i hvert Fald jeg en utryk Fornemmelse ved at blive angrebet af dem, der har givet os, Modstandsbevægelsens Repræsentanter i Regeringen, vort Mandat.

Er det rigtigt, at Lovgivningsmagten arbejder for langsomt, er det rigtigt, at Udrensningen af unationale Elementer forsinkes og forsømmes, er det rigtigt, at »de store« gaar Ram forbi, mens »de smaa« maa bøde for deres Hjælp til Fjenden?

Naturligvis svæver en Kritik af dette Indhold ikke frit i Luften, der er faktisk meget, der burde gaa hurtigere, mange Halv- og Helforrædere, som i hvert Fald hidtil er forblevet uantastede i deres Stillinger og enkelte kendte »Navne« som gaar frit omkring, skønt man synes, de burde sidde bag Laas og Slaa.

Men man maa erindre, at vi kun er godt to Maaneder henne i vor Selvstændighed; Landets normale Administrations- og Retsapparat har ikke paa Forhaand kunnet forberede sig paa de nye Opgaver, Efterkrigstiden paalægger dem, og Folkestyrets Organer, Regering og Rigsdag, kommer kun tungt i Gang, efter at deres Hjul er rustet under næsten to Aars Stilstand. Til Trods herfor er der i den forløbne Tid udført et stort Arbejde, der tjener til at opfylde Modstandsbevægelsens og dermed Folkets Krav: Straffelovstillegget er vedtaget, det opfylder alle rimelige Krav til baade Strenghed og Retfærdighed; Anklagemyndigheder og Domstole er langt fremme med Forbe-

redelsen af de første Landsforrædersager; ved Justitsministerens Udvalg af Anklagere og Dommere er der sørget for, at det bliver nationalt renlivede Kvinder og Mænd, der kommer til at behandle Sagerne. Samtidig har Rigsdagen vedtaget en tilfredsstillende Lov om Udrensning af unationale og udemokratiske Medlemmer af Tjenestemandstanden. Denne Lov vil danne Forbillede for de Æresretter, der skal dømmes privat ansatte, om hvis Holdning i Krigens Aar Tvivl kan rejses. — For de indkaldte Modstandsstyrker er der fra første Dag skabt saadanne Lønninger, at alvorlig Kritik ikke kan rejses, der er skaffet Adgang til Værnene for frivillige, og de Frihedskæmpere, der har vist Lyst og Evne til at overtage ledende Poster indenfor Værnene, faar nu Adgang dertil paa gode Vilkaar — dem selv og Landet til Gavn. — Ved Oprettelse af særlige Kontorer, ledet af Modstandsbevægelsens Folk, er der sørget for, at hjemvendte deporterede, Flygtninge og »illegale« kan faa betryggende Hjælp, indtil de kan glide paa Plads i det normale Samfundsliv, og den Lovgivning, der skal sikre skadelidte Deltagere i Frihedskampen og deres efterladte en passende Erstatning og en værdig Pension er under Forberedelse. Ogsaa en Lov, der skal ramme Værnere og andre Femte-Kolonnie-Folk paa det økonomiske Omraade, er paa Trapperne. Naar disse to Love endnu ikke foreligger færdige, skyldes det ikke Sløvhed, men Ønsket om at gøre dem saa fuldkomne som muligt. Det tager Tid at faa Overblik over alle de Forhold, de bør omfatte. Hellere komme sent med en altomfattende Lov end hurtigt med et ufuldkomment Hastværksarbejde, særlig naar Forsinkelsen som i disse Tilfælde ikke kommer nogen til Skade.

At der ved Siden af alle disse Forholdsregler, som tjener til Genoprettelse af Besættelsestidens Ulykker, er gjort en positiv Indsats for at bringe Samfundsmaskineriet ind i Fredens Takt, kan ingen være blind for. Der er opnaaet diplomatisk Kontakt med de allierede i Øst og Vest. Handels-, Landbrugs-, Valuta- og Skibsfartsdelegationer har forberedt vort Samkvem med Omverdenen, og indadtil har Regeringen sørget for at opretholde Arbejdsfreden paa en Maade, der er tilfredsstillende for de arbejdende. Aldersrentenydere og Invalidder har faaet forhøjede Tilskud, og der er taget

Skridt til Bedring af Forholdene paa Børnehjem etc.

Som jeg andetsteds har paapeget, har ikke alene Regeringen staaet samlet om Gennemførelsen af dette Genopbygningsarbejde, men Rigsdagens altovervejende Flertal har givet det sin Tilslutning og arbejdet hurtigt og loyalt. Den Obstruktion mod Gennemførelsen af Regeringens Kurs, som enkelte Rigsdagsmænd har udøvet, er blevet kraftigt tilbagevist.

Med andre Ord: Den Utaalmodighed og Kritik, der gaar ud paa Svaghed og Langsomhed i Landets Styre er forstaaelig, men ikke fuldt ud berettiget. Man maa ikke lade de 10 pCt., der er galt, overskygge de 90, der er rigtigt. Det drejer sig ikke først og fremmest om, hvor langt vi er fremme i Dag, men om, hvor langt vi naar i Løbet af det første 1/2—1 Aar. Men det betyder ikke, at besindig og begrundet Kritik er uvelkommen. Tværtimod: Den virker som en Spore og en Retledning. Og den er nødvendig for at sikre, at de Retsregler, der tilvejebringes, ikke forbliver Bogstaver og Ord, men haandhæves i fuld Overensstemmelse med den Aand, hvori de er skabt. Hvis de udøvende Organer ikke forvalter Lovene, som Folkets Retsfølelse kræver det, bærer Folket selv Medansvaret derfor. Enhver maa bidrage til, at Anklagemateriale kommer frem, at Vidner melder sig uden Hensyn til personligt Ubehag og Besvær, og at Undladelser og Uretfærdigheder bliver offentligt fremdraget. En saadan aktiv Medleven i Samfundets Retsudøvelse er ikke alene en Ret for enhver Borger i et folkestyret Land. Det er ogsaa en Pligt.

— Men nu den Uro som kommer fra andre Kredse, fra dem, der finder, at Modstandsbevægelsen gør sig for stærkt gældende for Tiden?

Jeg skal gaa let henover dem, der kværulerer over, at »Armbindene« endnu er i Funktion, at de bruger for meget Benzin o. s. v. Disse Kritikere overser, at de væbnede Styrker holdes inde efter Regeringens og Generalkommandoens Ønske, fordi de er nødvendige for Udførelsen af de Opgaver, den allierede Overkommando har paalagt Landet. De fleste Frihedskæmpere i de væbnede Styrker vil hellere end gerne hjem, men bøjer sig for Nødvendigheden og bliver paa deres Post. Og den Benzin, de bruger, er tildelt dem af de allierede til Opfyldelsen af Pligterne, — den vilde ikke kunne komme

(Fortsættes Side 14).

BIDRAG TIL FOLKESTREJKENS HISTORIE

I de mange historiske Oversigter over Folkestrejken for et Aar siden, som Pressen har bragt, forekommer — bevidst eller ubevidst — en Række Fejl, som ikke bør staa uimodsagt. Det er bl. a. lykkedes i »Social-Demokraten« at radere saa meget paa Kendsgerningerne, at Frihedsraadets Indsats praktisk taget er forsvundet. Uden nogen længere Udredning skal et Par Fakta derfor slaas fast:

Frihedsraadets Alarmsystem var baseret paa telefonisk Forbindelse, derfor lykkedes det først at samle Medlemmerne — de fleste — Fredag d. 30. Kl. 19½ Aften. Efter en kort Debat lod Raadet *Vilhelm Buhl* komme til Stede, han redegjorde for Erhvervenes og Kommunernes Opraab med Opfordring til at afbryde Strejken straks uden at opstille Betingelser overfor Tyskerne. Opraabet var skrevet læ-

dig allerede om Eftermiddagen paa denne Strejkens første Dag, men blev som bekendt takket være Best først udsendt sent Søndag Eftermiddag. Raadet tog Afstand fra denne Opfordring til Kapitulation uden Vilkaar, og efter at Buhl havde forladt Mødet, udformedes Raadets første Opraab, der indeholdt Krav om Ophævelse af Spærretiden, Ophør af Gadeskyderierne og Schalburgkorpsets Fjernelse fra Byen. Opraabet tryktes om Natten og blev fordelt næste Morgen.

Om Lørdagen holdt Raadet Møde Kl. 15. En Udsending fra Buhl og andre Politikere var til Stede og gav Oplysning om Best's Reaktion paa denne officielle Proklamation, hvis Indledning havde stødt ham. Raadet udformede sit andet Opraab, der til de tidligere Krav løjede Kravet om Aabning af Værkerne og Ophævelse af By-Afspærringen.

Dette Opraab kom paa Gaderne samme Aften og næste Morgen.

Om Søndagen holdt Raadet Møde Kl. 15, kun faa Medlemmer var til Stede paa Grund af Spærringen af Københavns Indfaldsveje. Der var intet nyt i Situationen, hvorfor der ikke blev udsendt nogen ny Proklamation. Mødet hævdes Kl. 16. •

Kl. ca. 18 blev den officielle Opfordring til at afbryde Strejken udsendt trykt og med Højtalervogne, og det meddeltes, at Værkerne vilde blive genaabnet og By-Spærringen ophævet. I Aftenens og Nattens Løb udsendte da en Række af Modstandsbevægelsens Grupper og Organisationer Opraab i Overensstemmelse med Frihedsraadets Retningslinier: At Strejken skulde fortsættes, indtil ogsaa de tre Krav fra Strejkens første Dag var opfyldt.

Mandag d. 3. Kl. 15 havde en Repræ-

Fra Folkestrejken i 1944: Barrikader og Baal paa Nørrebrogade.

sentant for Raadet Forbindelse med Departementschef Koch, som underhaanden meddelte, at Tyskerne vilde være villige til i Løbet af nogle Dage at opfylde ogsaa disse tre oprindelige Krav.

Kl. 16 mødtes Raadet atter — in pleno. En Repræsentant fra Politikerne var til Stede og meddelte, at Buhl skulde tale i Radio om Aftenen. Efter nogle Forhandlinger med enkelte større Modstandsgrupper meddelte Raadet Kl. ca. 18 Politikernes Udsending, at

man vilde tilraade at afblæse Strejken under Henviisning til, at de 5 Krav dels var, dels vilde blive opfyldt. Dette Svar maade af uopklarede Grunde ikke Buhl og de andre Radiotalere, før de gik til Mikrofonen. Raadet udformede derpaa sit afsluttende Opraab, hvori man opfordrede Folk til at genoptage Arbejdet, saaledes at alle Hjul kunde være i Gang Onsdag Morgen. Dette Opraab sendtes til Trykkerierne ca. Kl. 19, umiddelbart før Radioudsendelsen fandt Sted. *Novus.*

saavel Land som By og som Nationalbanken altsaa maatte udrede. Eksempelvis kan anføres, at der for en af de smaa, jyske Flyvepladers Vedkommende alene for Kørsel blev udbetalt til Hesteejerne i Løbet af et enkelt Aar, 1944, et Beløb af 703.402 Kr. 33 Øre. Saa kan man selv gætte sig til, hvad det er blevet til for alle Flyvepladsernes Vedkommende.

Tro nu ikke, at det var af Nød og Trang, at disse Væsener saa ublufærdigt var med til at plyndre Samfundet. Der har ingen Nød og Trang været blandt Landboerne under Krigsperioden, og dertil kommer, at mange af de hernævnte Værnemagerhjælpere til og med havde store, ekstraordinære Indtægter, bl. a. ved at sælge Træ fra deres Plantager eller Skove til store Penge, ligesom saa godt som alle de, der var saa heldige at eje et Stykke Tørvejord, og det var mange, navnlig i Jylland, tjente mægtigt ved at udleje Retten til at grave Tørv i deres Mose. Det kunde godt blive til en halv Snes Tusinde Kroner, undertiden mere, om Aaret, blot for at staa med Næverne i Bukselommerne og se paa, at andre Mennesker gravede et Hul i deres Ejendom.

Næ, det var af ren og skær Lyst til Uge efter Uge at kunne modtage de rare Penge, uden at de bekymrede sig om, at de først havde været i Nazisternes og disses danske Hjælperes skidne Fingre.

Her har vi altsaa nogle af de smaa Tyve; men de skal ikke desto mindre ogsaa hænges. Ikke bogstaveligt med en Strikke om Halsen, men hænges op til Skræk og Advarsel, og dertil skal de af Danmarks Landboere, der ikke har været med i denne Dans om Guldkalven — og det er da heldigvis de fleste — yde deres Medvirken.

Det var jo saadan, at en overvejende Del af den danske, selvejende Landbostand gerne vil indtage en Stilling indenfor de mange Sammenslutninger indenfor Landbruget, og derfor ogsaa er Medlemmer af en eller anden af disses Bestyrelser, enten i Landbo- eller Husmandsforeningerne eller i Andels-Svineslagterierne, de stedlige Andelsmejerier, Brugsforeninger, Gødnings- eller Foderstofforeninger, for ikke at tale om Sogneraadene. Og her bør det være en uafviselig Pligt for de øvrige Medlemmer, der har holdt sig for gode til at deltage i disse grimme Affærer, at stritte deres sværte Kolleger ud af Bestyrelserne, helst ogsaa ud af selve Foreningerne, saa de for Alvor kan mærke, at det ikke alene er nok at kunne tale Dansk, man skal ogsaa kunne føle Dansk og det alene.

Det er ikke nok, at Skattevæsenet prøver paa at komme disse Folk til Livs, hvad der forøvrigt ikke altid er saa let, som det skulde synes, de skal ogsaa mærke, at de ikke længere staa paa lige Fod med deres Medborgere i Sogn og Amt, men at de i Fremtiden bliver henvist til at leve i den Ulemærkedhed, som deres Handlemaade viser, de aldrig skulde have haft Lov til at være kommet ud af

De smaa Tyve, der ogsaa skal hænges

Vi har fra en af vore Læsere i Jylland modtaget:

Det er rigtigt og nødvendigt, at der foretages en Udrensning indenfor det danske Samfund blandt de Elementer, der under Besættelsen har sat sig ud over de selvfølgelig Krav, der maa stilles til enhver, der vil kalde sig dansk, og det er rigtigt og nødvendigt, at denne Udrensning foretages til Bunds. Men naar Stemningen i Øjeblikket nærmest synes ophidset over, at saa mange Store prøver paa at slippe igennem Maskerne i Garnet, saa maa man ikke af den Grund glemme, at der er talrige Smaa, der ikke skal have Lov til at krybe i Skjul og der sidde og nyde Frugterne af deres unationale Optræden.

Det er vel rigtigt nok, at der ude i Provinsen foretages adskillige Undersøgelser imod Landboere, der bl. a. har solgt Fødevarer og andet til Tyskerne, i næsten alle Tilfælde til meget høje Priser, men der er ogsaa en Mængde Landboere, baade Proprietærer, Gaardmænd og Husmænd, der paa anden Maade er gaaet Fjendens Ærinde, uden Tvang af nogen Art, men blot for at mele deres egen Kage og plyndre det danske Samfund for uhyre Summer.

Det er ude i Provinsen en kendt Søg, at hvor Tyskerne lod anlægge deres saavel store som smaa Flyvepladser, der strømmede en Mængde Landboere til for at faa Lov til at stille Heste, Vogne og Mandskab til Raadighed for disse Foretagender.

Det var et sørgeligt Syn i de Dage, Morgen efter Morgen, Søndag som Hverdag, at se den lange, lange Række af danske Køretøjer, der bevægede sig afsted til Flyvepladserne, og Aften efter Aften vende tilbage efter veludført Dagsarbejde i Nazisternes Tjeneste.

Det var jo tusindvis af Kubikmeter Jord, der skulde flyttes fra det ene Sted paa en

saadan Flyveplads og til det andet og undertiden tilbage igen, hvad der ogsaa kunde hænde, og det var i Tusindvis af Kvadratmeter Græstørv, der skulde opgraves paa en eller anden Mark, undertiden langt væk, og derfra køres hen paa Flyvepladsen. Og det var vel ikke altid bevidst Sabotage, der var Skyld i, at det gik saa langsomt; Skridt for Skridt bevægede Hestene sig for et Læs med det mindst mulige paa og med en søvrig Mand eller halvoksen Knægt ludende forover paa Bukken, for det jagede jo ikke, jo længere dette herlige Arbejde varede, desto flere af Nationalbankens gode Sedler kunde Hesteejeren putte i Tegnebogen ind til den Stabel, der allerede laa der.

For det var virkelig en god Forretning. Ethvert af disse Køretøjer fik 40 Kr. om Dagen, hvorfra saa gik 5 pCt. — i Begyndelsen 10 pCt. — til den saakaldte Vognfordeler, altsaa den danske Værnemager, der var Mellemlidende imellem Vognejerne og den Storentreprenør eller Organisation, der stod for selve Arbejdet. Det gav altsaa 38 Kr. om Dagen, hvilket for Aarets 365 Dage udgjorde ialt 13.870 Kr., saa selv til dem, der ikke havde Gaardens faste Folk til Raadighed, men maatte leje og betale fremmede Folk en 70—80 Kr. om Ugen, — ja, det fik virkelig selv 14—15 Aars Dreng — gav det jo Bonus, især hvor en Landmand kunde stille med mere end eet Køretøj. Og det kunde han i mange Tilfælde. Havde han ikke tilstrækkeligt med Heste, saa fandtes der jo nok en eller anden velvillig Vognfordeler, der saa sin Fordel ved at skaffe ham et Par Heste paa Kredit, og som saa hver Uge tilbageholdt en Del af Ugelønnen til Afbetaling paa Hestene. Selv under disse Forhold skulde Forretningen alligevel give et fint Overskud.

Det var paa denne Maade mægtige Summer, der faldt i Kløerne paa Hesteejere fra

LAD OS FAA ALLE DØRENE OP!

Af Professor C. A. Bodelsen

At det lykkedes os under Besættelsen næsten helt at undgaa nazistisk Smitte er egentlig noget af et Mirakel, i Betragtning af at der her i Landet eksisterer en aarhundredgammel Tradition, der gør det lettere for os at antage Ideer, der kommer i tysk Iklædning, end dem der bærer andre Kulturers Stempel. Det er ikke saadan, som det undertiden fremstilles, at vi staar i Gæld til Tyskland som til en Slags kulturelt Moderland. Tværtimod, der turde være meget faa af de Ideer, vi lever paa, som er opstaaet i Tyskland. Men paa Grund af vor geografiske Beliggenhed er næsten alle Kulturstrømninger, i hvert Fald indtil den sidste Generation eller to, kommet til os via Tyskland, uanset hvor de er opstaaet, lige fra Kristendommen til Arbejderbevægelsen og den moderne Bygningsstil. Saa langt fra, at dette skulde indgyde os nogen særlig Taknemmelighed overfor vor sydlige Nabo, er det i en Mængde Tilfælde noget, vi maa beklage, fordi det har givet os de paagældende Tanker, Institutioner og Livsvaner en Form, der staar daarlig til vore egne Anlæg. Man tænke f. Eks. paa hvor megen Skade, det har gjort os, at den Form for Hofvæsen, som var fremherskende her i Landet i det 18. Aarhundrede, og som i sidste Instans stammede fra Frankrig, var kopieret over de tyske Smaahoffer, og at vor Hærordning fik et prøjsisk i Stedet for et fransk Præg.

Om det saa er den danske Nationalfølelse, selve Oppositionen mod Tyskheden, har den i visse Kredse af Landet ladet sig tvinge ind i Former, der er mere tyske end danske: de altfor svulstige fædrelandske Fraser, den altfor ublufærdige Omgang med de nationale Symboler, det er udanske Træk, som har bidraget til at bringe den sunde danske Nationalfølelse i Miskredit. Det er ikke for ingenting, at det blev vor mest »nationale« Digter, som gik over til Fjenden med Piber og Trommer.

Denne langvarige tyske Paavirkning har efterhaanden svækket vor Modstandsevne overfor Paavirkninger fra Syd. Vore Vaner, hele Dagliglivets Indretning, er i saa høj Grad kommet til at minde om, hvad der findes i Tyskland, at en overfladisk Iagttagelse derved kan bringes til at overse, at vi i Virkeligheden er saa bundforskellige fra Tyskerne, som det overhovedet er muligt at være, og at vor hele Indstilling og Folkekarakter minder langt mere om Englændernes og Amerikanernes: vore Forfatningstraditioner, vore Retsbegre-

ber, vor Humor, vor Smag for Udhøjtidelighed, vor Skepsis overfor heroiske Præstationer og vor Mistillid til store Gestus og teatraliske Attituder.

Særlig skæbnesvangert har det været, at Udlandet i mange Aar for os først og fremmest har betydet Tyskland. En gammel Haandværkertradition, som har fortsat sig i vor Arbejderbevægelse, har medført at hvis man vil lære noget udenfor Danmark, saa henvender man sig sydpaa. Denne Tendens støttes af de sproglige Forhold. Tysk er et let Sprog for os at lære, meget lettere end engelsk, fransk eller russisk. Udtalen volder os ingen Vanskeligheder; Grammatikken kan, netop fordi den er saa regelbunden, læres af Børn uden større Besvær og kan forøvrigt springes over, hvis man ikke ønsker andet end at gøre sig nødtørftigt forstaaet paa en Rejse.

Resultatet har været en uforholdsmæssig stærk Paavirkning fra tysk Side. Den mærkes i Videnskaberne (Filosofi, Jura og indtil for nylig, Sprogvidenskaben). Den har indtil de seneste Aar endog kunnet spores i Kunsten, til trods for den tyske Kunsts overordentlig lave Stade. Den mærkes i vort Militærvæsen, vore Skoler og vor Administration. Den har paanødt os en Standardisering og en Hang til System i Ordets daarligste Forstand, som vi næppe vilde have fundet paa selv, og som har gjort stor Skade.

Subtilere, men ikke mindre uheldig har Virkningen været af en lignende Paavirkning, som har gennemtrængt en Mængde Felter af det daglige Liv. En dansk Jernbanekupé, et Biografteater, en Teaterplakat, et Stykke Brugsforeningskeramik og en Chokoladeindpakning o. s. v. ligner de tilsvarende tyske Ting meget mere, end de ligner f. Eks. engelske eller franske. Man kunde maa ske tro, at dette er ligegyldige Smaating, men det er det ikke. For det første er det uheldigt, fordi de tyske dagligdags Ting næsten altid er grimme. (Tænk paa deres Uniformer!) Som bekendt har Tyskerne i flere Generationer haft et særligt Talent for at sætte et Præg af Hæslighed paa alt, hvad de laver, lige fra deres Pragtbygninger og Monumenter til den mindste Bukseknop. Men endnu værre er det, at denne ensidige Paavirkning har skabt en Atmosfære, der umærkeligt faar os til at føle alt, hvad der kommer fra Tyskland, som naturligt, og det meste af hvad der kommer fra andre Lande som fremmed, og derfor en Smule desorienterende eller ligefrem fjendtligt. Et kuriøst Eksempel herpaa er en lille Ting, som den at det

er lykkedes at fremstille vor Brug af store Begyndelsesbogstaver, som vi har fra Tyskland, og som bortset fra dette Land ikke findes andre Steder i Verden, som et Slags nationalt Klenodie.

Skønt denne Proces for Tiden maa ske er noget mindre fremtrædende — Sporten og Filmen er angelsaksiske Indflydelseskilder — er den stadig overordentlig farlig, fordi Tyskland i de sidste hundrede Aar har været en aggressiv Nabo, overfor hvem vi trænger til alt det aandelige Forsvar vi kan skrabe sammen, og fordi det har været et Arnested for en hel Række Ideologier, som virker giftigt paa os som Injektioner af en fremmed Blodtype. Det er i Virkeligheden de samme Kræfter, skønt i en mildere Form, som førte til Tabet af Syd- og Mellemslesvig.

Tanken med ovenstaaende er naturligvis ikke, at vi skal være os selv nok og dyrke en hjemmestrikket Ansættelse med Nissehuer og sølvknappede Trøjer. Tværtimod, vi skal holde Dørene aabne og lære, hvad vi kan have Nytte af hos andre Lande, ogsaa hos Tyskland. Men det bør være slut med den ensidige Orientering mod Syd. Vi er af gode Grunde forhindret i længere at rejse til Hamburg eller Berlin, hver Gang vi skal have lavet nye Spørgsmaal eller Havneanlæg. Men vi maa ogsaa sørge for at Arbejdere, Haandværkere, Studerende og Teknikere langt mere end hidtil faar Lejlighed til at besøge Amerika, England, Frankrig og Rusland, Holland og Svejts. Og i Forbindelse hermed bør hele Spørgsmaalet om den relative Tid, der ofres paa de forskellige fremmede Sprog i vore Skoler, tages op til Overvejelse.

Genindsættelser

I England omfatter Demobiliseringsplanen den fuldtud retfærdige Bestemmelse, at Mænd, der har været indkaldt siden Maj 1939, skal kunne genindtræde i deres gamle Stillinger under Vilkaar, der ikke er slettere, end de vilde have været, dersom de var blevet i Stillingerne i de seks Aar. Dette lyder retfærdigt men kan naturligvis indebære en betydelig Mængde Vanskeligheder. »Hvorledes kan en Arbejdsgiver bestemme, hvilken Stilling en Mand paa 25 vilde have indtaget, hvis Manden f. Eks. havde været i Firmaet i to Aar, da han var 17?,« spørger Tidsskriftet »The Economist« i en Artikel om Spørgsmaalet! Men givet er det i hvert Fald, at Bestemmelsen — alle Vanskeligheder til Trods — sikrer dem, der i seks lange Aar har kæmpet for Demokratiet, i Stedet for at overlade dem til Arbejdsløsheden — og saa iøvrigt spise dem af med en Medalje ...

EN LØJERLIG FOLKETINGSDEBAT

Indenrigsministeren forelagde i sidste Uge et Lovforslag om Udarbejdelse af Folketingsvalglisten. Under Arbejdet med Sagen havde Ministeren faaet paa Fornemmelsen, at man lige saa godt kunde udarbejde Landstingsvalglisten med det samme, saa var det gjort, og der kunde jo blive Brug for dem, men det sidste sagde Ministeren ikke.

Det var der andre, der gjorde under den stormende Debat, som fulgte. De Talere, der havde særlig Tilknytning til Modstandsbevægelsen, mente naturligvis, at man ikke kunde sidde et Folkekrav om Indførelse af 21 Aars Valgret og om Opløsning af Landstinget overhørig. Allerede det første Valg maa give os et nyt Landsting og en Grundlovsændring.

De to Hovedaktører i Debatten var imidlertid *Kr. Amby* fra de Konservative og *Bertel Dahlgaard* fra de Radikale. Disse to kunde ikke rigtig finde ind paa Vejen. *Amby* foreslog en formel Ændring af Grundloven, saaledes at Landstinget kunde opløses. Det vandt ikke Gehør hos *Dahlgaard*, som kaldte det en »Fidus« og fik Tilslutning fra Medlemmer nede paa Pladserne.

Det var et besynderligt Skuespil. Man maatte spørge sig selv, om demokratiske Politikere da ikke kan forstaa den ene Ting, at det nuværende Landsting, der for en Del er valgt uden om Grundloven og under Besættelsens Mørke, er lige saa kassabelt som Folketinget. Landstinget skal vælge Medlemmer til den Rigsret, som skal sidde til Doms over bl. a. *Scavenius* og *Thune Jacobsen*. Kan man anstændigvis lade det Landsting, der har tolereret saadanne Herrer, vælge disse Medlemmer, endda ud af sin egen Midte? Nej, der maa et nyt Landsting til — hvis der overhovedet behøves et Landsting, men det er en anden Sag.

Tilhørerne kunde med Rette føle en vis Tvivl ved at høre Folketingsmænd raabe Hør, dengang *Dahlgaard* talte om »Fiduser« med Grundloven. Der er nok snarere »Fidus« i at raabe Leve Grundloven, hvis man selv tidligere har været med til at bryde den. Det maa de ærede Medlemmer huske.

Der findes een paalidelig Grundlovsværner, og det er det danske Folk. Det har Besættelsestiden vist. Derfor skal man ikke være saa betænkelig ved en Grundlovsændring, selv om den maaske kan laves bedre om nogle Aar. Folket skal nok sørge for Frihedsrettighedernes Overholdelse.

Amby ønskede 21 Aars Valgret, men var tilbøjelig til at udskyde denne Ændring af Grundloven, fordi den efter *Ambys* Me-

ning maatte trække mere med sig, og det kunde ikke ordnes før det første Valg. *Dahlgaard* var ligefrem ivrig efter at faa 21 Aars Valgret, men det rette Tidspunkt til at gennemføre den var bare ikke inde. Det var en Sag, der maatte overvejes meget nøje.

Den Betænkelighed, at man ikke skulde kunne naa at skrive et Forslag til Forfatningsændring inden Valget, kan jo ikke anerkendes. Om fornødent kan Modstandsbevægelsens Ledere gøre det, de har før vist sig som handlekraftige Demokrater. Vi har aldrig haft nogen ideel Forfatning og venter ikke at faa den med det første. Der skal kun siges det ene: en Rigsdag, valgt med 21 Aars Valgret, er bedre, langt bedre end en Rigsdag efter den gamle Skabelon. Den vil være i nærmere Kontakt med Folket og kunne arbejde hurtigere og sikrere.

Det er formentlig derfor, nogle ikke har særlig travlt med at faa indført 21 Aars Valgret. Maaske tænker de, som den bel-

giske Konges ukloge Raadgivere, at den demokratiske Bølge i Folket snart vil lægge sig. Der kan være Folk, der er bange for Tempoet i Folkebevægelserne, men de hør ikke faa det sidste Ord.

Et stort Flertal anerkender Ungdommens rigtige Greb paa Tingene i Besættelsestiden. Skal denne Ungdom nu udelukkes fra at præge den nye Rigsdag, som gerne skulde tage energiske Skridt til at skaffe Beskæftigelse, højne Kaarene for de daarligst stillede, give os en mere demokratisk Hær og et ditto Politi og skaffe de Unge, netop de Unge, Udviklingsmuligheder baade i Byerne og paa Landet? Vil det ikke være Topmaalet af Vrøvl, hvis man anerkender denne Ungdoms Ret til Medbestemmelse og bagefter dropper denne Ret indtil videre?

Spørgsmaalet om 21 Aars Valgret og Opløsning af Landstinget vil blive Prøvesien paa, om de politiske Partiers Hyldest til Modstandsbevægelsen og Ungdommen var ægte.

MODSTANDSBEVÆGELSENS KUNSTNERISKE UDVALG NEDSAT

»Frit Danmark« tog i en Artikel i sidste Nummer Initiativet til Nedsættelse af en Komité, hvis Opgave det bliver at drage Omsorg for, at de Monumenter, Udsmykninger eller lignende, som vil blive udført for at hædre faldne Frihedskæmpere eller Modstandsbevægelsen i Almindelighed, faar en saa forsvarlig Udførelse som muligt. Vi meddelte, at to af Modstandsbevægelsens Ministre, *Mogens Fog* og *Frøde Jakobsen*, sammen med Direktøren for Statens Museum for Kunst, *Leo Swane*, og Direktøren for Det kongelige Akademi, *Johs. Bjerg*, havde tiltraadt Planen, og efter at »Frit Danmark«s Artikel nu er fremkommet, er Komiteen blevet dannet. Den bestaar af hosstaaende 20 Medlemmer.

I Tilslutning hertil har Modstandsbevægelsens Ledelse anmodet alle Regionsledelser og Lokalkomiteer, som maatte komme ud for Forslag til Rejsning af Monumenter eller lignende, om at indsende Skitser og Forslag til Godkendelse hos Modstandsbevægelsens kunstneriske Udvalg, Statens Museum for Kunst, Sølvgade, København K.

Minister *Mogens Fog*,
Minister *Frøde Jakobsen*,
Direktør for Statens Museum
Leo Swane,
Direktør for Det kgl. Akademi
Johs. Bjerg,
Professor *Vilhelm Lundstrøm*,
Professor *Aksel Jørgensen*,
Maleren *Folmer Bendtsen*,
Billedhuggerinden *Astrid Noack*,
Billedhuggeren *Gerhard Henning*,
Billedhuggeren *Knud Nellesen*,
Forfatteren *Kjeld Abell*,
Forfatteren *Poul la Cour*,
Forfatteren *Otto Gelsted*,
»Land og Folk«,
Redaktør *Preben Wilmann*,
»Social-Demokraten«,
Redaktør *Walther Schwartz*,
»Politiken«,
Redaktør *Kaj Flor*,
»Berlingske Tidende«,
Redaktør *Kate Fleron*,
»Frit Danmark«,
Kunsthistorikeren *Fru Merete Boddelsen*,
Arkitekt *Viggo Sten Møller*,
Børge Brandt, »Bopa«.

Finlands to store Problemer

Interview med Dr. jur. J. O. Söderhjelm

Finland domineres i Dag af to store Problemer, hvis Løsning kræver alle Nationens til det yderste anstrengte Kræfter — det ene Problem er simpelthen Livets Opretholdelse, det andet er Krigsskadebetalingerne til Rusland.

Dr. jur. J. O. Söderhjelm, der i nogle Dage opholdt sig i Danmark som Medlem af den finske Handelsdelegation, fastslaaer straks disse to tungtvejende Kendsgerninger, som Baggrunden for alt, hvad der sker i hans Land. Dr. Söderhjelm, der to Gange har været Justitsminister, i Efteraaret 39 og under Vinterkrigen i 40, tilhører det svenske Folkeparti, der er uden partipolitisk Præg og inden for hvis Rammer den Del af den svenske Befolkning samles, der nærer »borgerlige« politiske Synspunkter.

Om de finske Valg, der fandt Sted i Foraaret, siger Dr. Söderhjelm:

— Paa eet Omraade gav Valgene et fuldkomment klart Resultat — det var paa det udenrigspolitiske: her var det hele Folket, uden Undtagelse, der kasserede de sidste Aars Lærdomme. Det er slut med Drømmen om Storfinland, og alle har forstaaet, at Finland ikke kan finde sin Balance i en Politik, der er rettet mod Rusland, Finland kan ikke drive Konjunkturpolitik. Der er intet hændt efter Valgene, der har ændret denne Opinion.

Indenrigspolitisk var Valgets Resultat mere uklart. I Rigsdagen er fire Grupper saa nogenlunde jævnbrydige: Folkedemokraterne (Kommunisterne og nogle af de mest yderliggaaende Socialdemokrater), det socialdemokratiske Parti, Bondepartiet, Resten af Pladserne er besat af de konservative og liberale og af det svenske Folkeparti. I Regeringen er alle Partier repræsenteret, undtagen det konservative, men man kan sige om Statsministeren, *Paa-sikivi*, at han uden at være Medlem af det konservative Parti, dog staar det nær — hans Stilling kan i dette sammenlignes med Christmas Møllers.

Den politiske Udrensning.

— Hvorfor er de konservative ikke med i Regeringen?

— Simplethen fordi de var saa stærkt engagerede i den gamle Politik, at de var tvunget til at holde sig i Baggrunden. For de konservative Rigsdagsmedlemmer gælder det ogsaa, at det er nye

Mænd, der ikke har Del i Ansvaret for de sidste Aars Politik. Af Regeringens atten Medlemmer er de ti Folkedemokrater eller Socialdemokrater, de otte tilhører de borgerlige Partier — mit Parti er repræsenteret af Handelsminister Gartz.

— Hvordan former den politiske Udrensning sig?

— I Overensstemmelse med Udviklingen, som den har formet sig i alle Krigsaarene, det vil sige *etter Loven*. Man maa vel huske, at Finland ikke paa noget Tidspunkt har haft en Regering, der ikke var valgt paa parlamentarisk Basis, Forfatningen er aldrig blevet krænkert. Om det i og for sig er noget at være særlig stolt af, naar man tager alle de Beslutninger, de lovlige Regeringer har fattet i Betragtning, det ved jeg ikke rigtig, tilføjer Doktoren med et Smil, men det er i hvert Fald Kendsgerninger, som spiller en vis Rolle nu, hvor Regnebrættet skal gøres op. Det betyder, at de krigsansvarlige Politikere ikke kan opfattes som Landsforrædere, men det er Folk, der har taget sørgelig fejl i deres Politik, og vi ønsker ikke mere at se dem i Forgrunden i det politiske eller i andet offentligt Liv. *Ryti* og *Rangell* trak sig nylig tilbage fra deres Poster i Finlands Bank, fordi de havde været altfor dybt engagerede i Krigspolitikken til at kunne fortsætte i saa fremtrædende Stillinger — deres Eksempel er typisk.

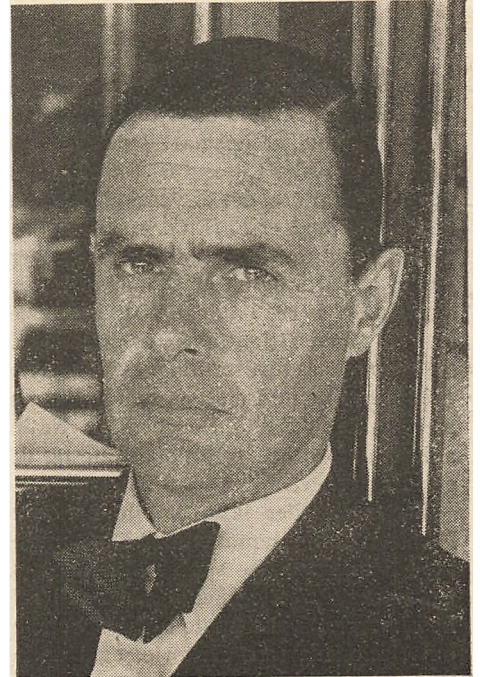
Kommission af Jurister og Historikere.

Der er nu nedsat en Kommission, *Dr. Hornborg* er dens Formand, og den bestaar fortrinsvis af Jurister og Historikere, som skal undersøge Regeringsmedlemmers og de øvrige ledende Personers Forhold fra 1939 at regne. Hvis der findes Grund til det, vil de blive draget til Ansvar, Ministrene eventuelt for en Rigsret, de andre for vore eksisterende Domstole. For Tiden bliver hele Spørgsmaalet om Udrensning grundigt diskuteret i Rigsdagen.

— Er der ingen Krav om Oprettelse af Særdomstole?

— Jo, Folkedemokraterne ønsker Folkedomstole med nye Love, men vi andre mener, at der skal være Tale om politiske og ikke om kriminelle Domme.

— Hvordan behandler Finnerne Krigsforbryderne?

Dr. jur. J. O. Söderhjelm

— De anklages og dømmes ved vore lovlige Domstole.

— Er dette til Folkets almindelige Tilfredshed?

— Ja, det er. I det hele taget hersker der social Ro i Finland indenfor alle Klasser. En af Regeringens store Opgaver er at skaffe Jord til de 4—500,000 Mennesker, der har mistet deres Hjem. Hvad skal vi stille op med dem? De stakkels Mennesker er jo for det meste Landboere, vi kan ikke stoppe dem ind i Byerne og gøre dem til Kontorister, vi maa skaffe dem Jord. Det gør vi saa ved at tage den dels fra Godsejerne, men dem er der nu ikke ret mange af, og dels fra Bønderne, som det gaar haardt ud over. Det er en tung Reform for dem at bære, og i det lange Løb er det økonomisk dumt, men vi har intet Valg. Der findes ganske vist Landstrækninger, der kan ryddes og udtørres, men det tager Tid, og de hjemløse kan ikke vente.

Siden September har Finland levet af Sverige.

— Forudsætningen for, at vi i Efteraaret kunde »springe af Toget«, var Sveriges Løfte til os om Hjælp med Mad og Raavarer — uden det havde vi ikke haft den ringeste Mulighed for at klare os — siden September 1944 har

(Fortsættes Side 14).

NATIONALISMENS PROBLEMER

Af Professor L. S. Fridericia

I fem lange Aar har Danmark været udelukket fra at lære de nye Strømninger at kende, som er opstaaet i de allierede Landes politiske Litteratur. En af de engelske Forfattere, det er værd at gøre Bekendtskab med, er *E. H. Carr*, som er Professor i international Politik ved Universitetet i Wales og en af »Times«s Lederskribenter. I 1942 udgav han en meget læst Bog med Titlen (i svensk Oversættelse) »Fredens förutsättningar«, og nylig (1945) har han udsendt en lille Bog om et meget aktuelt Emne. Den hedder »Nationalism and after« (»Nationalisme og det efterfølgende«).

Bogen handler ikke om de nationale Følelser, der — sammen med Modstanden mod Nazismen — skabte Samfølelsen, Kammeratskabet og Selvopofrelsen i Frihedskampen. Dens første Halvdel handler om Nationalismens Historie, og i anden Halvdel udvikler Professor Carr sine Anskuelse om Internationalismens Fremtidsudsigter.

Man har ikke altid forstaaet det samme ved en Nation. Efter Carr's Fremstilling opstod Nationer i moderne Forstand i Renæssancetiden efter den gradvise Oplesning af Middelalderens Enhed af Rige og af Kirke. Der dannedes nye »Nationalstater«, men ved en Nation forstod man ikke Folket. Nationen personificeredes den Gang i Fyrstens Person, og f. Eks. Luther forstod ved den tyske Nation »Biskopperne og Fyrsterne«. Krigene førtes mellem Fyrsterne, og Traktater var Kontrakter mellem Regenterne. Men i Stedet for Middelalderens Konglomerat af lokale Økonomier (Byer, Provinser) blev Staten efterhaanden den økonomiske Enhed. Efter den franske Revolution ændredes Opfattelsen i den næste Periode, 1815 — 1914, og man identificerede Nation og Folk (oprindeligt af Rousseau). De politiske Bestræbelser gik nu ud paa at skaffe Befolkningen politiske Rettigheder, men i de fleste Lande opstod der ikke et Demokrati i moderne Forstand. Valgret var i større og mindre Grad knyttet til Ejendom, og det blev Borgerskabets — 3die Stands — Periode. Paa det økonomiske Omraade herskede i det 19. Aarhundrede Teorien om »Kræfternes frie Spil«, der gik ud paa, at naar hver enkelt blot stræbte efter Profit og egen Fordel, saa vilde Samfundsøkonomien ordne sig ganske af sig selv. Statens Opgave var alene at holde Orden og beskytte Ejendomsretten. Poli-

tik og Økonomi adskiltes. Politik blev national, men det økonomiske System blev internationalt, og der skete en stadig økonomisk Ekspansion, for Englands Vedkommende i Kolonierne, for andre Landes ved deres Adgang til Afsætning paa det aabne britiske Marked. London blev Sæde for det internationale Finansmarked, og Verdens Finanser lededes fra City og »Bank of England«. Carr fremhæver, at det var derfor, de enkelte Landes nationale Politik kunde bestaa samtidig med en international Verdensøkonomi. Den europæiske Magtpolitik bestemtes alene af de fem (senere seks) Stormagter, og Freden ahang af Ligevægten mellem Stormagternes militære Kræfter. Derfor kunde mindre Magter som Regel med Held føre en Neutralitetspolitik.

Efter 1870 begyndte Tyskland at gøre Oprør mod Englands Beherskelse af Verdensøkonomien, og efterhaanden søgte en Række Lande at udvikle en national Økonomi. I de enkelte Lande blev derved Kapital og Arbejde lige interesserede i Toldbeskyttelse, Subsidier til Industrien og senere i Indvandningsbegrænsning. Der opstod en »økonomisk Nationalisme«. Magten koncentreredes mere og mere hos store private Sammenslutninger, men paa den anden Side begyndte Statsmagten at gribe ind i det nationale Erhvervslivs Økonomi. Under de to Verdenskrige overtog Staterne hele Ledelsen af Samfundsøkonomien i de krigsførende Lande.

Carr mener, at efter første Verdenskrig naaede Nationalismen sin Kulmination. I 1919 rejste den ene Sprog- eller Racegruppe efter den anden Krav om politisk Uafhængighed og Ret til selvstændig Statsdannelse. Allerede i Perioden før 1914 var Antallet af europæiske Stater vokset. I 1871 var der 14 uafhængige politiske Enheder i Europa, i 1914 var der 20 og i 1924 endog 26. Denne Spredning af Autoritets-Centreer foregik samtidig med, at den militære Udvikling ophævede de mindre Staters Mulighed for at faa afgørende Indflydelse i international Politik. Folkeforbundet i Genève viste senere Umuligheden af at skabe et internationalt Fællesskab af saa ulige Enheder som f. Eks. Albanien og Kina. I Folkeforbundet var det imidlertid karakteristisk, at de tekniske Organer, f. Eks. det internationale Arbejdsbureau eller den internationale Hygiejneorganisation, viste langt større Levedygtighed og Virkeevne end de poli-

tiske Organer. Deraf lærer man, at internationale Autoriteter bør hvile paa et funktionelt Princip og virke i de forskellige Lande uden at gøre Indgreb i de nationale Regeringers suveræne Magt. Carr anbefaler, at Fremtidens internationale Samarbejde begynder med Oprettelsen af den Art tekniske Organisationer, som hver har at gøre med sit specielle Problem angaaende de enkelte Individets Velfærd. Efterhaanden som der skabes flere af den Art Organisationer, vil det fremgaa Følelsen af fælles Interesser mellem Nationerne, og ganske umærkeligt vil der dannes et internationalt Magtcentrum. Chancerne for Succes vil være meget større, end hvis man indvier en Union med Fanfarer under højtidelige Ceremonier og vedtager Resolutioner og Traktater. Det vil blot irritere den nationale Egoisme i Landene, og støde an mod Kravene om national Suverænitet. Den internationale Organisation bør efter Carr's Mening ikke konstrueres som et færdiglavet Maskineri, men den bør vokse som en levende Organisme. — Anskuelsen er ægte engelsk. Engelsk Statskunst hader Opstilling af konstruerede Systemer og foretrækker at »rode sig frem« (»muddle through«).

Men Carr ser naturligvis godt, at det vigtigste Spørgsmaal er Magtspørgsmaalet. Han tror ikke paa, at den afgørende Magt foreløbig kan samles hos en enkelt Verdensorganisation, men mener at den militære Magt vil koncentrereres hos tre store Enheder: det britiske Rige, Sovjetunionen og U. S. A., der ogsaa vil blive økonomiske Særomraader. Disse store Enheder er imidlertid ikke Nationalstater i Ordets tidligere Forstand. Alle omfatter de flere Nationer, er »multi-nationale«. Men Carr fremhæver, at Eksistensen af nogle faa militære og økonomiske multi-nationale Enheder ikke vil forhindre, at der findes mange Nationalstater som selvstændige, administrative og kulturelle Enheder. Kun paa det militære og det økonomiske Omraade kan saadanne Nationalstater ikke være uafhængige og har vel egentlig længe ikke været det.

Carr stiller det Spørgsmaal, hvilken Idé og hvilket fælles Formaal der skal ligge bag den kommende internationale Organisation. Ideen og Formaalet maa være paa Linie med Befolkningens nuværende Tanker og Ønsker. I det 19. Aarhundrede var det Erhvervelsen af politiske Rettigheder, som optog Sindene

Men efterhaanden som alle har faaet Valgret, og der har udviklet sig et virkeligt politisk Demokrati i mange Lande, er Interessen gledet over paa det sociale og økonomiske Omraade. Den nationale Politiks første Formaal er ikke længere at holde Orden og beskytte Ejendomsretten, men at sørge for Nationens Medlemmers Velfærd gennem Sociallovgivning og Regulering af Erhvervslivet. Slagordene er blevet »Minimumslevestandard« og »den lille Mands Vel«. Carr tager derfor næppe Fejl, naar han skriver, at den nuværende Verdens fælles Ideal og fælles Formaal er »social Retfærdighed«. Udtrykket er noget vagt og flertydigt, men det var de gamle Slagord ogsaa. Til social Retfærdighed kræves efter Carr først og fremmest tre Ting: Lige Rettigheder og Muligheder for alle, Frihed for Nød og Trang og fuld Beskæftigelse af alle arbejdsduelige. Lige Rettigheder betyder bl. a., at der ikke maa gøres Forskel paa Grund af Race eller Nationalitet, og at enhver politisk eller økonomisk Mulighed maa staa aaben for alle. Efter Religionskrigene i det 17. Aarhundrede indtraadte der i det 18. Aarhundrede en Periode af religiøs Tolerance. Vi kan haabe paa, at der efter Nutidens Nationalkrige vil opstaa en national Tolerance, udgaet fra de store multinationale Stater. Om Frihed for Nød og Trang kan opnaas, vil afhænge af Fremtidens økonomiske Ordning og Social-Politik, — desuden af om der kan skaffes Befolkningerne fuld Beskæftigelse, saa at Arbejdsløshed forsvinder ligesom under Krigen i de krigsførende Lande. Dette sidste Problem har Sir William Beveridge nylig behandlet i en indholdsrig Bog, der vil blive omtalt her i Bladet fra sagkyndig Side.

Efter Carr's Mening er det en Illusion at tro, at Individernes eller Nationernes Sikkerhed kan naas ved de middelstore eller smaa Nationalstaters begrænsede Hjælpemidler eller ved uafhængig Handling af nationale Regeringer. Stabiliteten af den internationale Politik vil komme til at afhænge af Magtbalancen mellem de store multi-nationale Enheder. Social Retfærdighed maa opstilles som Maalet baade for de enkelte Staters og for den internationale Sammenslutnings Politik. Carr slutter sin Bog med at sige, at mange gamle Traditioner maa kasseres, og nye skabes, før Europa og Verden kan genvinde Balancen under Efterslættet efter Nationalismens Tidsalder.

Bogen er naturligvis Udtryk for Forfatterens personlige Opfattelse. I Virkeligheden indholder den meget Sprængstof, men den er skrevet i en saa rolig og nøgtern Stil, at mange Læsere maaske knapt vil opdage det. Bogen udvider Læserens Synskreds, og den egner sig fortræffeligt til at danne Udgangspunkt og Grundlag for en Diskussion om Danmarks politiske og økonomiske Stilling udadtil i Fremtiden.

Husker De?

Husker De Folkestrejkens store Begivenheder i København, — hvor Baalene flammede, og hvor vi alle følte os sammensvejsede i ubrydelig Front mod vore Undertrykkere! Øverst et Billede fra Bulldogs Brand paa Nørrebrogade; nederst udmaler hvidkittede Damer Mælk til Børnene.

DEN NYE HÆR

Vi aftrykker herunder et Uddrag af et privat Brev til et af »Frit Danmark«s Hovedledelsesmedlemmer, som i Tilslutning til Ingeniør Krogs Artikel i Nr. 5 beskæftiger sig med Hærens Fremtidsproblem.

Kære .....

I nogle Dage har jeg ligget med et næsten færdigskrevet Brev til Dem. Imidlertid har sidste Nummer (5) af »Frit Danmark« gjort Brevet delvis overflødig, da der heri fandtes en Artikel af Civilingeniør A. K. Krog om Hæren.

I nævnte Brev vilde jeg nemlig have opfordret Dem, qua Medlem af F. D., til at foranledige Artikler om den »nyordnede« danske Hær. Ingeniør Krog faar i sin Artikel rigtigt og udtømmende forklaret Manglerne ved den gamle Hær (Pudse- og Paradehæren) og peger paa den for et lille Land særdeles ideelle Ordning i Schweiz.

Imidlertid maa efter min Mening Søge-lyset straks rettes mod den »nye Hær«, som jo allerede nu burde staa i Revisions Tegn. Dette er ingenlunde Tilfældet. Militærledelsen fortsætter fuldstændig i den gamle Skure, forglemmende at den 29. August 1943 (jeg vil ikke tale om 9. April 1940, hvor man til en vis Grad kan sige, at Regeringen desavouerede Hæren) ikke er den Dag, paa hvilken Hæren knustes af de overlegne tyske Styrker, men den Dag, da Hæren — i Modsætning til Flaaden — undlod at foretage sig alle de Ting, den burde have gjort (ødelagt Materiellet) og i Stedet gjorde et Par Ting, den ikke skulde have gjort (formaalsløs Modstand nogle Steder). Den Dag beviste den sin egen Uduelighed.

Som Eksempel paa Fortsættelsen af de gamle Taabeligheder kan jeg nævne:

Den ..... kom vi til ..... købing, blev straks iklædt og udrustet med Geværer, Rekylgeværer og Maskinpistoler, saaledes at hver Mand fik eet Vaaben af en Art, han var vant til at betjene. Den ..... forflyttedes vi her til ..... for at forrette Vagttjeneste paa den tidligere tysk besatte Kaserne. Hermed er vort Arbejde, det vi er blevet indkaldt til, altsaa begyndt. I de mellemliggende 11 Dage brugte vi Tiden til at lave Eksercits, til at vente og til at afholde 5 — skriver fem — Parader for Oberster, Oberstløjnanter, Byraad o. lign. I de 11 Dage kunde og burde vi alle have lært at betjene alle 3 Slags Vaaben, samt have skudt saa meget med dem, at vi var blevet fortrolige med de svenske Modeller, saa meget mere som vi ved hver Parade blev tudet Ørene fulde med, hvor frygtelig alvorlige og farlige Opgaver vi skulde ud paa (d'Herrer Officerer fortsætter med at lege Krig).

Harmen over disse Forhold er overordentlig stor hos alle Menige (og indkaldte Underofficerer). Jeg har, men indtil nu forges, prøvet at faa talt med min Kaptajn

om Sagen. De menige har jo viseligt nok ikke Lov til at skrive i Bladene, ikke Lov til at forsamlе sig for at drøfte en Sag o.s.v. Følgelig har jeg skrevet til Dem i Haab om, at man eventuelt i »Frit Danmark« kunde pege paa Forholdet.

Og Sagen haster. For hver Dag sætter de daarlige Officerer fra før 29. August sig fastere og fastere til Rette, saa meget mere som Flertallet af de dygtige og rigtigt indstillede Officerer findes i Modstandsbevægelsen og ikke foreløbig kan undværes der. Paa den anden Side skulde man, hvis der pirres til Ilden, ogsaa kunne opnaa store Resultater, da man maa formode, at de gamle Officerer, for at beholde Levebrødet, vil gaa ind paa store Ændringer under Pres af en virkelig Folkestemning. ...

Den økonomiske Ulighed i Værnene

For alle de Mennesker, der har sat deres Forventninger til, at to Menneskealdres Splid i Forsvarsspørgsmaalet nu skulde afløses af Enighed og Samling om en tilfredsstillende Nyordning af Værnene, har det været en dyb Skuffelse at se den daarlige Start. Heldigvis synes det dog »kun« at være Regeringen, der har grebet Sagen galt an, fra Officerskorpset har der lydt Protester imod den daarlige Behandling af Soldaterne. Lad da os andre støtte disse Protester og bede Forsvarsministeren overveje meget nøje, hvilket Ansvar han har i denne Sag, som i mange Aar har ligget hans Parti saa stærkt paa Sinde.

Med Undtagelse af den korte Periode i 1939—40 er det første Gang siden 1918, at danske værnepligtige genindkaldes for et længere Tidsrum. 10.000 unge i Alderen 20—27 Aar er indkaldt til et halvt Aars Tjeneste i Værnene. For de fleste af disse er denne Afbrydelse af deres civile Arbejde en Byrde i sig selv og betyder foruden Vagttjenestens ensformige Kedsommelighed et Brud paa deres Karrière. Det er et Offer, som de sikkert alle med Glæde har bragt. Officererne siger, at aldrig er der mødt saa villig en Ungdom under Fanerne. Nogle af dem havde maaske ventet at møde noget af den nye Aand i Værnet, som vi alle venter paa. I den Henseende maa vi dog have Raad til at vise nogen Taalmodighed. Men hvem havde for Alvor tænkt sig, at de samme unge skulde bære de økonomiske Byrder, som vi alle anser det for rimeligt, at Samfundet som Helhed skulde bære. Foreløbig har dette været Tilfældet, saaledes at der opstaar en stor økonomisk Ulighed imellem de unge i Værnet og deres Kammerater udenfor. Dertil kommer saa den ganske urimelige Ulighed imellem de unge i Værnene, en Ulighed som — om den ikke snarest bringes til Ophør — kan lægge Militæret for Had som i tidligere Tid.

Betragt engang Lønningslisten efter sidste Revision, og prøv at finde Meningen med den:

Frihedskæmpere, der ikke hører til de indkaldte Aargange af værnepligtige	13.50—15.00
Frihedskæmpere, der hører til de indkaldte Aargange af værnepligtige ..	1.75
C.B. eller L.B. under civilt Luftværn ..	3.00
Danforce	2.50
Genindkaldte værnepligtige	1.75

Men hermed ophører paa ingen Maade Uligheden. Funktionærer i Staten og Kom-

munens Tjeneste opbærer deres fulde Løn, og en Del private Arbejdsgivere prøver at følge denne Regel, mens andre, for hvem Lønbudgettet er en altfor stor Del af de samlede Udgifter, er ude af Stand til at følge med her. Endelig henvises de daglønnes store Skare til at sende Konen til Socialkontoret for at bede om Hjælp.

Kort sagt: en velbegrunnet Utilfredshed breder sig mod en urimelig Ordning. Lad os derfor snarest give en retfærdig og ligelig Behandling af alle ved at betale de genindkaldte en Dagløn og ikke en Lønmesskilling. A. K. Krog. Civilingeniør.

*

Forsvarsministeren svarer:

Den store Interesse, der findes for Forsvarets Forhold og for de indkaldtes Vilkaar, er et af de bedste Tegn i Tiden. Det vidner om, at vort Forsvar endelig har faaet den Medbør, som det i Menneskealder har savnet. Det gør derfor heller ikke noget, at de, der kritiserer Forholdet, der har deres Rod i Fortiden, ikke altid er lige retfærdige eller tager Hensyn til de særlige Vilkaar, under hvilke Forsvaret nu skal rejses. Det er rigtigt, som I. C. Christensen en Gang har sagt det, at Tid kræver Gerning, men han tilføjede rigtignok ogsaa det ikke mindre sande, at Gerning kræver Tid. Dog tror jeg, at en objektiv Bedømmelse vil indrømme, at der er sket uhyre meget paa Forsvarets Omraade i den korte Tid siden Besættelsens Ophør, og ikke mindst vedrørende bedre Vilkaar for det indkaldte Mandskab.

Hvad nu Lønsørgsmaalet angaar, da har der fundet en Forhøjelse Sted paa 50 Øre om Dagen, saaledes at de indkaldte til deres egne Udgifter har 60 Kr. om Maaned, hvoraf de 7,50 Kr. tilbageholdes til Hjemsendelsen. Hertil kommer 25 Øre om Dagen i Undermunderingsgodtgørelse for Brug af eget Undertøj. Man sammenligner nu disse Dagpenge med andre, men denne Sammenligning giver ikke et retfærdigt Billede af, hvad Staten yder til de indkaldte Soldater; thi hertil maa lægges den Særhjælp, som det er de indkaldte Ret at faa, naar de har Forsørgerpligter eller andre økonomiske Forpligtelser. Her var Forholdene før i Tiden ikke tilfredsstillende, men ved et udmærket Samarbejde mellem Arbejds- og Socialministeriet og Forsvarsministeriet tror jeg, at Forholdene er blevet meget forbedrede igennem det Cirkulære, som blev udsendt om Soldaternes Rettigheder, og hvorefter det udtrykkelig blev fastslaaet, at der ikke var Tale om en Understøttelse, men om en Erstatning for tabt Erhvervs mulighed. Det samme Cirkulære fastslog, at Familiens Levevilkaar skulde opretholdes, at der var Adgang til Forskudsbetaling og fastlagde Højden for Erstatningen paa et bedre Niveau end tidligere.

Fra de 2 Ministeriers Side gøres der et stort Arbejde for at vejlede de indkaldte og hjælpe dem tilrette. Med en videre Fremtid for Øje arbejder man nu med Spørgsmaalet om hele den militære Forsorg.

Men ved Siden heraf er der paa en lang Række Omraader truffet Foranstaltninger, der baade letter de indkaldtes Levevilkaar under Tjenesten, og som i sig ogsaa indebærer et vist Tilskud til Lønnen. *Fritidsudvalg, Militærbilletter, Orlovstrips, Pudse-sager* er Eksempler herpaa. Hvis man stræber efter en saglig Bedømmelse af Forholdene, maa alt dette tages med; det er et Udtryk for, at der fra alle Sider, der har med vore Værnepligtige at gøre, og som arbejder for Forsvarets Sag, føles et stort Ansvar for, at Tingene saa hurtigt som muligt skal faa den rigtige Form.

Ole Bjørn Kraft.

ISLAND OG DANMARK

Af Professor Arne Noe-Nygaard

Min Artikel »Svigtede Island os?« fremkom som en Reaktion mod mange af mine Landsmænds iøjnefaldende Interesse for »Skæven i vor Broders Øje« og havde til Formaal at advare mod at kaste med Sten, naar man bor i et Glashus.

ORS. Funder beskylder mig for at vende Tingene paa Hovedet og angriber mig i tre Punkter, som jeg skal tillade mig at imødegaa eet for eet i den af ham valgte Rækkefølge.

1) Lad det være den første Opgave at fastslaa, at Island d. 30. Novbr. 1918 erhvervede sin Selvstændighed, da den dansk-islandske Konge undertegnede den Overenskomst, som danske og islandske Delegater var naaet frem til ved direkte Forhandling. I Forbundsftalerne bestemtes det, at de var urørlige indtil Udgangen af 1940, men herefter kunde hver af Parterne bringe dem til Ophør efter 3 Aars Forløb, naar en Folkeafstemning i Opsigelseslandet dokumenterede afgørende Stemning for Ophævelsen. I Maj 1941 vedtog Alltinget eenstemmigt, at Forbundsloven ønskedes ophævet og meddelte den danske Regering dette, og i Maj 1944 foretoges Folkeafstemningen (dette sidste burde for Fuldstændighedens Skyld være omtalt i min første Artikel). Forbundsloven blev ikke ophævet i Strid med Afstemningsreglerne og ej heller med Tilsidesættelse af Opsigelsesfristen.

Mange danske var dog i 1941 utvivlsomt af den Mening, at hele Spørgsmaalet burde udskydes til efter Krigsafslutningen, og det er mit Indtryk, at ogsaa en Del herboende Islændere var af den Opfattelse; men man oversaa fra det indelukkede Danmark — i »Kanariefugleperioden« —, at Island ved at tage Initiativ til Forlængelse af Overenskomsten løb en Risiko for sine egne nationale Interesser

Islands formelle Fejl ligger i Fremgangsmaaden, idet Ophævelsen af Forbundsloven forudsatte Forhandling om Revision mellem begge Parter. Forholdet var imidlertid, saavidt jeg kan skønne, set med islandske Øjne det, at et eenstemmigt Allting i 1941 erklærede sig for fuldstændig Ophævelse af Unionen; man ønskede slet og ret ingen Forbundsoverenskomst længere og følte derfor ingen Anledning til at søge Forhandling »om Revision«. Selv med danske Øjne maatte vel et Ønske om Forhandling samtidig med Tilkendegivelsen af, at ingen fremtidig Union ønskedes, have set paafaldende ud. Denne formelle Brist kan jeg med min bedste Vilje ikke opfatte som et Spark fra en Broders Side i »vor dybe nationale Sorg«.

Paa min Artikel i »Frit Danmark« for d. 8. Juni 1945 har ORS. Funder svaret i 15. Juni-Nummeret. Optagethed paa anden Maade har hindret mig i at fremkomme med følgende Linier før nu.

Konsekvensen af ikke at opsiges Forbundsordningen var den, at Island kunde risikere at maatte overlade Danmark sine Udenrigsanliggender ved og efter Krigsafslutningen.

2) ORS. Funder siger, at min Fremhæven af, at Danmarks officielle udenrigspolitiske Linie i 1941—42 pegede mod »Neuropa«, er ganske urigtig. Dette maa jeg skarpt protestere imod og iøvrigt lade Kendsgerningerne fra denne Periode tale: Den tyske Propagandamaskine kunde for al Verden berette om Scavenius' Beundring for »de straalende tyske Sejre«, om Oprettelsen af »Frikorps Danmark«, om Tanken paa Mønt- og Toldunion med det tredie Rige, om Anti-Kominternpagten, om vore Kommunisters Arrestation o. s. v.

Selvfølgelig er jeg ganske klar over, at Rigsdagen med meget faa Undtagelser var indstillet mod Tyskerne og gennem Indrømmelser — ganske vist den ene større end den anden — søgte at klare Skærene paa en Maade, som de ansaa for »lykkeligst« og billigst for Landet. Man haabede inderst inde paa en allieret Sejr, men gav offentligt Udtryk for det stik modsatte, og det saavel i Ord som i Handling, ja man opfordrede ligefrem Befolkningen til at give Tyskerne det Indtryk, at vi meget godt kunde lide dem og tog deres Løfter for gode Varer, og man undsaar sig ikke for officielt at anse Modstandsbevægelsens Pionerer for direkte landsskadelige. Først efter 29. August blev vort Forhold til Omverdenen rettet op gennem Modstandsbevægelsens Fremgang og Sejr for sine Synspunkter.

Hvordan kunde en saadan Dobbeltthed, et saadant Hykleri, hvor man menfte eet og sagde et ganske andet undlade at svække os moralsk og skade vort Omdømme i den frie Verden? Og hvorledes mon den Tillid, man maa have til hinanden i et statsligt »Partnerskab« — som Islands og Danmarks — tog sig ud mod denne Baggrund? I »Folk og Frihed« for 20. Juni d. A. findes en Artikel af Blytgen-Petersen omhandlende Besættelsens Danmark set fra London, og heraf fremgaar det ikke alene, hvor vanskeligt det var for

Briterne at forstaa, hvad der var det »virkelige Danmark«, men tilogmed hvor vanskeligt det i Begyndelsen var for vore egne Landsmænd derovre; med hvilken Ret da forlange af Islænderne, at de skulde forstaa vor Rolle i »lid og taal«-Perioden, som ORS. Funder benævner den.

Hvorledes man end maatte bedømme Eftergivenhedens Politik, saa har vi den Gang nydt dens »Fordele«, men saa maa vi ogsaa gøre os klart, at det, vi mener at have opnaaet, har kostet sin Pris paa andre Felter, man kan nu engang ikke faa baade i Pose og Sæk.

Naar Island havde overtaget sin egen Udenrigspolitik og udsendt sine egne Udsendinge, kunde Island ikke paa Baggrund af det officielle Danmark i 1941 tage Risikoen for, at en ved Krigsafslutningen siddende dansk Regering havde Magt til med Henviisning til den uopsagte Forbundsordning at overtage Ledelsen af Islands Udenrigsanliggender, Magt til eventuelt at hjemkalde Gesandterne og suspendere Rigsforstanderen o. s. v. netop paa det Tidspunkt, hvor Forholdene for en Aarrække fremover skulde tilrettelægges mellem Folkene.

3) Hvorledes Forholdet mellem Island og dets Konge var tænkt afviklet ved Forbundspagten Ophævelse er mig ikke klart, men saa meget kan man paa Baggrund af det, der er sket, sige, at da Kong Christian havde set det islandske Folks enige Tilkendegivelse af sine Ønsker, var han den første til at vise sin Forstaaelse heraf, og den 17. Juni 1944 sendte han sit tidligere Folk sin højsindede Lykønsning. Vi danske vil efter min Formening svigte vor Konges Eksempel, hvis vi ikke gør vort til, at den nu afløste Forbundsagt erstattes med en dansk-islandsk Venskabspagt.

ORS. Funder slutter sit Indlæg med at henstille, »at der tales og skrives saa lidt som muligt om Sagen«, heri mener jeg, han har ganske Uret. Der skal netop røres ved dette Forhold, saa at den Atmosfære af Mistæneliggørelse og Vrangforestillinger, der nu hersker, kommer frem i Sollyset; skal der saa tages et eller andet Livtag, lad os gøre det, skal der rettes en eller anden Fejl, saa lad ogsaa det blive gjort; lad os kort og godt benytte vor Frihed til at faa talt ud om Tingene, saa der ikke sidder nogen Tvedragtskim tilbage, og lad det forøvrigt i vort Forhold til Island aldrig gaa saaledes, som jeg engang hørte en Kæltring sige det: »Rak ham bare ned, lidt bliver der sgu altid hængende!«

BØR TYSK AFSKAFFES I SKOLERNE?

Stryg det som Eksamenfag

Vi har modtaget:

Det tyske Sprog har voldt mange Taarer, ikke alene over Europa i de sidste 6 Aar, men allerede til alle Tider i vore Skoler hos den opvoksende Ungdom.

En fremragende engelsk Pædagog skrev engang, at Tyskundervisning var en Ulykke for en Skole, fordi de Elever, der havde let ved dette svære og udviklede Sprog, var ringere end deres Kammerater i de Fag, som var afgørende, idet Tyskundervisning krævede Terperi helst uden Forstaaelse.

Heri vil de fleste istemme, og nu kan det være nok med at plage de danske Skolebørn i det Omfang, der sker under Paa-skud af, at de skal lære at læse Goethe og Schiller paa Originalsproget, hvad enhver ved, dog praktisk talt ingen gør frivilligt.

Hvorfor skal Skoleundervisning bygges paa en Løgn, det er jo ikke af Litterære, men af politiske Grunde, at Tyskundervisningen har den Stilling i vore Skoler i Forhold til Engelskundervisningen, som den har.

Alle klager over, at vore Skolebørn har for meget Arbejde, og Faglærerne kæmper hver for sit Fags Betydning. Ingen tør paa-staa, at det ikke er bedre for vor Ungdom at kunne Engelsk end Tysk, hvortil kommer, at Børnene har en naturlig Ulyst mod dette Sprog, som er knyttet til saa megen Sorg og Ulykke for vor Land.

Sagen haster, fordi det føles af Lærere og Elever som en Utilbørlighed, at den højtærede Undervisningsminister ikke engang har fundet sig foranlediget til at udtale, at her var der et Omraade, hvor han som gammel Lærer glædede sig til at udrette noget godt for vor Skole.

Vi spørger, hvad der er gjort for at indskrænke Tyskundervisningen?

Den bedste Løsning var, indtil den meget begrænsede Plads, den skal have i Fremtiden, er indrettet, da at gøre Tyskundervisning frivillig og stryge den som Eksamenfag. Ved den Baare bliver der ingen Taarer. §

Tysk ikke blot Nazisternes Sprog

Endvidere har vi fra den kendte Forfatter af en Række engelske Skolebøger, Magister Sven Brüel, modtaget dette Indlæg om Emnet, hvis Synspunkter Redaktionen bedre kan tilslutte sig:

Det er en Kendsgerning, at vor Tids Barbarer betjente sig af det tyske Sprog. Det kan aldrig bortforklares, at den største systematiske Udryddelse af Mennesker, af fysiske og aandelige Værdier, Historien har kendt, blev iværksat af Tyskere. Det er sundt og godt, at vi omfatter alt Nazismens Væsen med Had og Foragt.

I Norge har man nu afskaffet Tysk som Undervisningsfag i 6. og 7. Folkeskoleklasse (hvilket jo paa Grund af den norske Skoles særlige Opbygning faar Indflydelse paa den højere Skoles Sprogundervisning). Herhjemme kan man i den alm. Folkeskole vælge mellem Tysk og Engelsk. I Eksamensskolen kan der til Realeksamen vælges mellem skr. Tysk og skr. Engelsk.

Skal vi nu afskaffe Tysk eller væsentlig forringe dets Stilling i den danske Skole?

Der rejser sig Røster for det, og det er forstaaeligt. Men bør vi alligevel ikke tænke os om et Par Gange, før vi tager et saadant Skridt, hvis Følger jo rækker mange, mange Aar frem i Tiden?

Vel er det naturligt, at Danmark nu orienterer sig mod Øst og mod Vest i langt højere Grad end hidtil. Men af mange Grunde vil det være urimeligt at iværksætte en Udryddelseskampagne mod tysk Sprog.

Dansk og tysk Kultur er gennem Aarhundreder saa nært forbundet, at det vilde være unaturligt, om man nu overskar de mange Baand, der knytter dansk og tysk Skønlitteratur, Kunst og Videnskab sammen.

Selvfølgelig kan vi ikke pludselig smide hele den klassiske tyske Litteratur over Bord.

Arbejderklassen vil heller ikke kunne se bort fra, at den klassiske socialistiske Litteratur er skrevet paa Tysk. I Arbejderbevægelsen vil man blive nødt til i stor Udstrækning at benytte denne tyske Litteratur — selvfølgelig efterhaanden suppleret med Russisk. Men man vil sikkert begynde med at lære Russisk og ikke med at afskaffe Tysk.

Man kan heller ikke se bort fra, at Tysk nu engang er det fremmede Sprog, der er lettest for Menigmand at forstaa.

Endelig er det jo, som Heinrich Mann bemærker, ikke som Fagfolk, men som Mennesker, den tyske Nation staar Aarhundreder tilbage. Man maa regne med, at Fagfolk om nogle Aar igen vil have Udbytte af Forbindelser med tyske Fagfolk, ligesom Handelens Folk vil faa Brug for Tysk.

En Indskrænkning af Faget Tysk bør drøftes, men en Udryddelse af det maa paa Forhaand anses for at være taabelig

i sig selv og mere til Skade for os Danske end for Tyskerne.

Ligesom vi har forstaaet at skelne mellem det tyske Folk og Nazismen, maa vi ogsaa kunne forstaa, at hvor meget end Nazisterne har misbrugt det tyske Sprog, saa bør Tysk ikke uden videre betragtes kun som Nazisternes Sprog. Der findes intet Sprog, der hedder *Nazistisk*, og som vi behøver at udrydde.

Sven Brüel.

Dansk-Tysk Forenings Bestyrelse

Paa Opfordring af adskillige Læsere bringer vi her en Fortegnelse over den dansk-tyske Forenings Bestyrelsesmedlemmer:

Kgl. Ordens-Historiograf Dr. phil.
Louis Bobé.

Forfatteren Svend Borberg.
Nationalbankdirektør C.V. Bramsnæs.
Overborgmester Viggo Christensen.
Direktør Kjeld Enrum.

Overretssagfører A. Gjedde-Olsen.
Professor, Dr. phil. Gudmund Hatt.
Teaterchef Cal Hegermann-Lindencrone.

Undervisningsinspektør Dr. phil.
A. C. Højbjerg Christensen.

Direktør, Kaptajn Ernst J. Ibsen.
Fhv. Justitsminister E. Thune Jacobsen.
Fru Borgmester Elisabeth Kaper.

Generaldirektør P. Knutzen.
Generaldirektør Knud Korst.

Direktør Frederik W. Kraft.
Direktør Henry P. Lading.

Grosserer Paul Lassen.

Hofjægermester Chr. Lüttichau, Tjele
pr. Ørum.

Direktør Chr. H. Olesen.
Grosserer H. L. Poulsen, Odense.

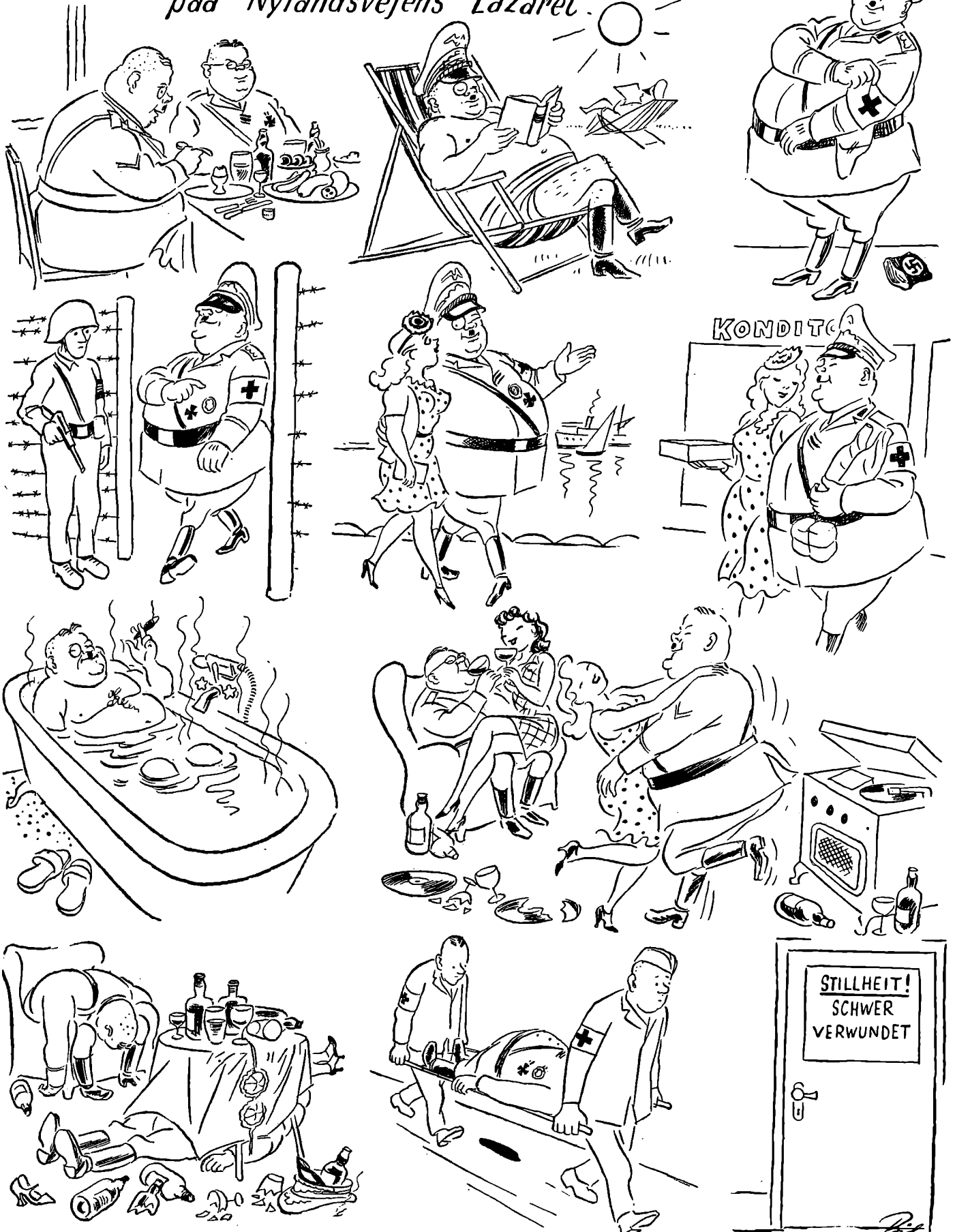
Professor, Dr. phil. Carl Roos.
Tømrermester Svend Storm.

Grosserer, Direktør A. Vendsyssel.
Konsul Ludvig Wohlert, Aarhus.

Ugens Bidstrup

Krigsfangens triste Liv

paa Nylandsvejens Lazaret.

Har Kritiken ret?

(Fortsat fra Side 2).

privat Erhvervskørsel o. lign. til gode, da det ikke drejer sig om normal Import. Det er rigtigt, at visse Frihedskæmpere og andre har kørt udover det tjenstligt nødvendige paa Benzin fra private Lagre, men baade Modstandsbevægelsen og Politiet har grebet ind overfor saadant Misbrug. I det hele er der holdt streng Selvjustits indenfor de væbnede Styrker.

Alvorligere er de Bebrejdelser, der gaar ud paa, at Modstandsbevægelsen holder for længe paa internerede, der sigtes for landsforræderisk Virksomhed, og at de behandler dem daarligt. Baade i Landsting, Kommunalbestyrelse og Presse er saadan Kritik kommet til Orde. Hvad tænker disse Folk sig egentlig? Tror de, vi fra Modstandsbevægelsen behager os i at optræde som Fangevogtere og chikanere vore Fanger? Sandheden er, at vi søger at faa overført de internerede til de normale Retsmyndigheder saa hurtigt som disse kan modtage dem, og at vi skaffer dem saa gode Forhold, som det er muligt i et Land, der gennem Aar er blevet plyndret af Tyskerne for Madrasser, Tæpper og Sengetøj, og hvis Bygninger i vid Udstrækning er beslaglagt til Fordel for tyske Flygtninge. Skulde man maaske lade Flertallet af de mistænkte og skyldige løbe, med en nærliggende Fare for, at de vilde rotte sig sammen i Terrorgrupper, der kunde fortsætte, hvor Brøndum og Konsortier slap!

Det er karakteristisk, at de Personer, som nu hæver deres Røst til »Forsvar« for vor Grundlov og vore Retstraditioner, ikke havde noget paa Hjerte, da den nazistiske Besættelsesmagt virkelig trampede Lov og Ret under Fode. Da andre kæmpede for Folkestyrets Genoprettelse, sad en *Rytter*, en *Gerda Mundt* og en Højesteretsagfører *Bruun* som tavse Tilskuere. Nu søger de at skabe Mistillid til den Bevægelse, der bidrog til, at man i Dag uden Risiko kan benytte sig af det genvundne frie Ord. Man maa af og til rødme paa andres Vegne, fordi de ikke gør det selv.

Vi ønsker ikke at undertrykke nogen Kritik imod os, men vi maa forlange, at den rejses paa et velunderbygget Grundlag, og ikke blindt gaar Folkestyrets Fjender til Haande.

Men jeg tror, disse Protester mod Modstandsbevægelsen som oftest kun er et Skalkeskjul for en dyberelig-

gende Frygt: Frygten for, at den nye Aand, der blev til i Besættelsestidens Danmark, skal præge Fremtidens. Mange af de Personligheder indenfor politiske Partier, Erhverv og Organisationer, der støttede og bar Indrømmelsespolitikken, gik efter 29. August af ærlig Overbevisning ind for den aktive Modstand. Men andre gik kun med paa Skrømt eller forholdt sig passive, fordi de indsaar, at de intet kunde sætte op overfor Folkeviljen. Men de haabede paa, at alt dette vilde drive over, at vi i Efterkrigstiden vilde falde i Lave i de gamle Folder fra før 9. April. Nu frygter de at se dette Haab beskæmmet, fordi Modstandsbevægelsens Krav og Ønsker vinder saa stærk en Genklang i Befolkningen. De er klar over, at der baade i det politiske og i det organisatoriske Liv vil komme et delvis Hamskifte, hvor de Ledere, der svigtede i Kampens Aar og valgte at taale og tie fremfor at sætte sig til

Modværge mod Demokratiets nazistiske Fjender, vil blive erstattet af Folk, som viste Vilje og Evne til at forsvare vore Frihedsrettigheder. Nye Ledere vil blive sat ind i Stedet for mange gamle, ikke som Belønning for deres Indsats, men fordi man nærer Tillid til, at de vil forstaa i Fremtiden at forvalte den Frihed, de var med til at erobre.

Det er som Modtræk mod denne Oprydnings- og Fornylesesproces, de, der føler deres Stilling truet i Dag, søger at mistænkeliggøre Modstandsbevægelsens Maal og Metoder. Men det skal ikke lykkes dem. I alle Folkestyrets Organer, politiske, administrative og organisatoriske, vil Modstandsbevægelsens Repræsentanter og Tilhængere tilbagevise uberettiget Kritik, afsløre Muldvarpene og arbejde for at sætte Ledere ind, der har forstaaet, at Efterkrigstidens Verden stiller andre Krav end Mellemligstidens.

Finlands to store Problemer

(Fortsat fra Side 7).

vi levet af Sverige. Nu har vi imidlertid opnaaet to Handelsaftaler med Rusland, og fra England har vi faaet Løfte om smaa Kvanta af visse strengt nødvendige Varer. Her i Danmark har vi forhandlet om Genoptagelse af vor Handel efter den gamle Maalestok. Om vi opnaar at faa Kul nogetsteds fra, ved jeg ikke — men vi raaber paa det hele Tiden. Det er saa frygteligt nødvendigt for os at faa Raavarer, fordi det er Forudsætningen for, at vi kan afvikle de russiske Erstatningsleverancer indenfor den fastsatte Periode, alt skal være leveret den 19. September 1950. En Trediedel af disse Erstatninger er Varer, vi kan producere af egne Raavarer, men to Trediedele er Metalindustrivarer, og vi maa fordoble vor Produktion for at kunne svare de Kvanta, der er krævet.

Russerne i Helsingfors.

— Der findes en allieret Kommission i Helsingfors?

— Ja, dens Formand er den russiske Generaloberst *Szdanow*. Dens Opgave er begrænset til at overvaage, at Vaabenstilstandsbetingelserne overholdes, og den blander sig ikke paa nogen Maade i den finske Administration eller i vore politiske Forhold.

— Er det finske kommunistiske Parti aggressivt for Øjeblikket?

— Vore Kommunister er loyale og i det parlamentariske Liv beredte til Samarbejde med andre Partier.

— Har de indledt Samarbejde med Socialdemokraterne?

— Officielt har de to Partier samt Bondpartiet udstedt en Deklaration om deres Vilje til Samarbejde, men reelt gaar det ikke saa godt. De aktuelle politiske Forhold i Finland er meget forskellige fra Danmarks — men det vilde ogsaa være underligt andet, vore to Lande har jo gennemgaaet vidt forskellig Udvikling, og Forudsætningen for Deres og for vore politiske og økonomiske Forhold kan næsten ikke sammenlignes paa noget Punkt.

Kate Fl.

FRIT DANMARK

Det første Udtryk for Samlingen i
Frihedsbevægelsen

Besættelsestidens største og
førende Organ

★

TIL LÆSERNE!

»Frit Danmark« har nu over 41.000 faste Abonnenter og et Løssalg paa ca. 30—35.000.

De bør sikre Dem Bladet i Juli Kvartal. — Tegn Abonnement nu gennem Postvæsenet eller ved Henvendelse til Bladets Ekspedition, Nørre Voldgade 11, København K. Tlf. Central 15.745. Abonnementsprisen er 3 Kr. Kvartalet.

KAMPEN FOR DANMARK

Harald H. Martinsens Bog »Naar Danmark atter er frit« anmeldes af Kate Fleron.

Det er en indlysende god Idé at udsende en Skildring af Begivenhederne, som de formede sig i Danmark under Besættelsesaaarene og dermed optrække Liniere for Udviklingen. Det er naturligt, at det er en *Journalist*, Red. *Harald R. Martinsen*, »Nationaltidende«, der hurtigt har realiseret Tanken i sin Bog, »Kampen for Danmark«, der nylig er kommet paa Hasselbalchs Forlag — kun Skade, at han ikke har ydet Ideen Retfærdighed.

I sit Forord skriver Forfatteren, at han ser det som sin Opgave »gennem en nøgtern og lidenskabsløs Fremstilling af Kendsgerninger at vise disses naturlige indre Sammenhæng«. Opgaven er kun delvis løst, forsaavidt som Martinsens Bog for det første har stærk Slagside til Gunst for Politikerne og for det andet er vrimgende fuld af positive Fejl og Urigtigheder.

Martinsen skriver, at han som Rigsdagsreferent har haft Parketplads ved Dramæts Opførelse — aah jo, hvad angaar de Scener, der udspilledes paa Christiansborg er det rigtig, men der hvor *Kampen for Danmark* i Sandhed blev udkæmpet, i Modstandsbevægelsen, der har Martinsen kun haft maadelig Udsigt til Spillet.

I Kølvanet paa Martinsens Bog, der allerede er solgt i et meget betydeligt Oplag, er fulgt adskillige Dementier, der har været offentliggjort i Dagspressen; vi kan tilføje nogle flere — selvom det af Pladshensyn ikke er muligt at overkomme dem alle — ud fra den Betragtning, at Bogens mange Læsere dog nødvendig skulde forvirres mere end højst nødvendigt.

For det første: Oplysningerne om *Frit Danmark* er underligt tilfældigt valgte; naar det bemærkes, at Bladet var Resultatet af et Samarbejde mellem vidt forskellige kommunistiske Kredse, maa det dog formentlig være en Trykfejl, det skal vel være *politiske*. Angaaende *Christmas Møller* og F. D. staar der, at den nuværende Udenrigsminister i Løbet af Vinteren 42 sammen med *Aksel Larsen* havde planlagt F. D., men Bladet udkom i Foraaret 42. Ogsaa tredie Gang F. D. nævnes, er der Fejl: der tales her om »en Arbejdsmand Christoffersen«, som det lykkedes at flygte for Politiet, men C. er ikke Arbejdsmand, men Translatør og Afdelingsleder.

Side 416 staar der om Redaktør *Rée*, Vestkysten, at han, medens han var under Arrestation i Tyskland, sad i Hamborg paa et Hotel, hvor han blev godt behandlet og havde Lov til at bevæge sig frit omkring i Byen. Sandheden om *Rées* Fangenskab er, at han sad i Kasarnearest i Marineskule i Wilhelmshafen og der blev meget *ilde* behandlet. Om nuværende Politikommandør *Mellerup* hedder det, at han blev frigivet, da Shellhuset blev bombet. Man maa i Forundring spørge, hvorledes det kan lykkes en københavnsk Journalist at være i Uvidenhed om, at *Mellerup* fra Shellhuset blev ført til Frølevlejren og derfra til Neuengamme! Det er forkert, at de to Medlemmer af

Frihedsraadet Mogens Fog og Aage Schoch begge blev arresteret den 16. Oktober — Fog blev arresteret den 14. Okt., Schoch den 2. Sept. Dette er et Udpluk af de fejlagtige Personalialia; men gaar vi saa over til Red. Martinsens Skildring af Begivenheder, f. Eks. af Frihedsraadets Virke, bliver det ikke stort bedre; omfattende Forstaaelse af dette Organs Virke er han ganske blottet for, og mangler derfor Forudsætningen for at kunne give en objektiv Skildring af dets Indsats. Hans Fremstilling er ogsaa her noget upaalideligt Pluk og i mangt og meget positivt forkert. Eksempelvis Oplysningerne om Raadets Møder og Initiativ under Folkestrejken, som der andetsteds i Bladet gøres Rede for — og Skriverierne om Frihedsraadets og Politikernes Kontaktudvalg. Medlemmerne var fra Raadets Side Red. *Børge Houmann* og Red. Aage Schoch, ikke Mogens Fog, der ikke paa noget Tidspunkt har været med i dette Udvalg. Biblioteksdirektør *Døssing* blev, erklærer Martinsen, sendt til Moskva, som et Resultat af Kontaktudvalgets Arbejde — men Kontaktudvalget eksisterede overhovedet ikke paa det Tidspunkt, og Politikerne havde intet at skaffe med Frihedsraadets Repræsentant i Sovjet.

Naar Martinsen paastaar, at »der raadede mellem Kommunisterne og de borgerlige illegale Grupper en god Del Mistro, idet man fra borgerlig Side mistænkte Kommunisterne for at planlægge et Kup efter Krigens Afslutning«, saa er ogsaa dette en fundamental Misforstaaelse: der fandtes ikke indenfor nogen illegal Sammenslutning Mistillid til Kommunisterne, der fra Arbejdets første Begyndelse havde samarbejdet med de borgerlige Grupper i ubrydelig Loyalitet. Nej, det var blandt de Mennesker, der endnu ikke havde tilsluttet sig Modstandsbevægelsen, og som efter 29. August stod afventende — hovedsageligt Officerer og Politifolk — at der paa det paagældende Tidspunkt herskede Uro m. H. til Kommunisternes Fremtidsplaner. Men det gør Pokker til Forskel.

Det er vanskeligt paa Trods af Fejl og afgørende Misforstaaelser at fremhæve Værdien af en Bog af denne Art, der først og fremmest lægger Vægten paa det dokumentariske Materiale — og bedre bliver det ikke, naar disse haltende Oplysninger sammenbindes af temmelig svage og uklare Ræsonnementer, der afbrydes af smaa skæve Sidehop, fulgt af mærkbare Reverenser for den *politiske* Journalists Koryfæer. Man mærker Hensigten og bliver forstømt. Sommetider bliver man endda ligefrem forarget — for Eksempel naar Martinsen afslører sin Tilfredshed med den Pressezensur, som under Krigen handt og bastede de danske Aviser — tænk alligevel, at Martinsen er saa meget Politiker og saa lidt Journalist.

Paa en af de sidste Sider i »Kampen for Danmark« fastslaas følgende: »Den smidige Politik, vi førte paa det økonomiske Omraade overfor Tyskland, har derfor i Virkeligheden været et meget værdifuldt Middel til at begrænse vore Ydelser til Tysklands Krigsførelse, et Middel, der kan sidestilles med, ja, maaske endda overgaa Sabotagen i sine Virkninger.« Ja, ja, saa ved vi *det!*

CHRISTMAS MØLLERS LONDONARTIKLER

Den Række Artikler, som den nuværende Udenrigsminister *J. Christmas Møller* i London skrev om Danmarks Problemer efter Befrielsen, er udgivet i Bogform i England, Sverige og nu ogsaa i Danmark. De blev skrevet i Vinteren og Foraaret 1944, da man ventede paa Befrielsesarmeernes Landgang i Europa, og de fik Fællestitelen »Naar Danmark atter er frit —«, en Titel, der for saa vidt er uheldig herhjemme, som den kan afføde Misforstaaelser ved at Bogen bliver forevækslet med Frihedsraadets berømte Pjece »Naar Danmark atter er frit«. Ideen til at skrive disse Artikler fik *Christmas Møller* efter Diskussioner om den politiske Stilling hjemme. Man efterlyste et Program. Der var Frihedsraadets Betænkning, men Frihedsraadet var ikke et politisk Parti, og naar Danmark blev frit, traadte Frihedsraadet tilbage. Hvad vilde de politiske Partier saa? Man maa jo have et Program!

De Danske i London saa foran sig Maaen med en højst uvis Skæbne for Danmark. Vilde det blive Krigsskueplads, vilde det blive helt ødelagt, og hvorledes vilde Befrielsen forme sig? En vis Skræk for de lange Knives Nat kunde godt betage en og anden. Og naar man kun fra Danmark hørte om Kampen med dens haarde Vilkaar, om Tyskernes bestialske Behandling af Danske, og om den danske Frihedsbevægelses haarde, men velovervejede Kamp mod Forræderne, kunde man godt nære Ængstelse for, at Opgøret vilde blive mere blodigt, end det stemte overens med dansk Karakter. Saa var det, *Christmas Møller* skrev sine Artikler og sagde, saadan skal det gøres, saadan vil det blive gjort, for saadan er Danskerne.

Artiklerne vakte Opmærksomhed og Glæde. Og for den, der kendte en Smule til danske Forhold ogsaa under Besættelsen, virkede de overraskende indsigtfulde. Den fremtrædende Politiker havde Fingeren paa Pulsen, han kendte Jacob paa Røsten, selvom han var i Forklædning.

Naar man nu læser Artiklerne igen, virker de stadig aktuelle, og de fleste af de Problemer, som behandles, er Dagens Emne netop nu. For Forfatteren af Artiklerne har de imidlertid ikke været nok. Han har fornylig gennem sine Udtalelser til »Berlingske Tidende« givet dem en Tilføjelse, som ved en eventuel ny Udgave af de oprindelige Artikler burde komme med.

I en Række Svar paa Spørgsmaal, Læsningen af de første Artikler har fremkaldt, giver *Christmas Møller* et Perspektiv for Fremtidens danske Politik, som passende kunde hedde: Efter at Danmark atter var frit —! Og som ikke burde forbeholdes et enkelt Dagblads Læsere. *Ole Kiilerich.*

Ingeniør Niels Plum »Ringen«, byder de norske Hjemmefrontsfolk velkommen paa Hovedbanegaarden

De Internerede og Fængslede

Højesteretssagfører H. H. Bruun har i et Hjertesuk i »Politiken« for den 1. Juli beklaget sig over, at »de forrige Tider ere forsvundne«. Det er kedeligt, at vi baade har Arresterede og Internerede, og det er kedeligt, at Ansvaret er fordelt paa to Ministre, nemlig Justitsministeren og Frode Jakobsen. Det er endvidere kedeligt, at det er Frode Jakobsen, som har udsendt en Erklæring om de Interneredes Behandling, for en saadan Erklæring skulde jo hellere komme fra en anden end den, der havde Ansvaret (!) Nej, i gamle Dage, før Tyskerne havde besat Danmark (der staar: da Tyskerne havde besat Danmark — en uheldig Trykfejl, som Politiken burde have gjort opmærksom paa den følgende Dag), var der Retstilstande i Landet, og dengang foregik alting under Offentlighedens Kontrol. Der tales om uforvarselige Tilstande for de Inter-

nerede, og Højesteretssagføreren taler i samme Aandedræt bekymret om den retslige Udvikling i Danmark under Besættelsen og efter Besættelsen!

Maa vi tillade os at minde HRS. H. H. Bruun om, at Danmark stod i en temmelig usædvanlig Situation den 5. Maj, hvor det var nødvendigt meget hurtigt at internere et meget stort Antal Forbrydere og landsskadelige Elementer, nødvendigt ogsaa af Hensyn til de paagældende selv for at undgaa Lynchjustits. Denne Nødvendighed maa i Dag ikke overses, og den er maaske stadig aktuel. Det var Modstandsbevægelsen, som tog Ansvaret for Arrestationen af disse Folk, og det er idag stadig Modstandsbevægelsen — repræsenteret ved en af dens Ministre uden Portefølje, som staar med Ansvaret for de Arrestanter, som endnu ikke har faaet deres Dom, simpelthen fordi det normale Ma-

skineri ikke har kunnet fungere saa hurtigt, at alle har kunnet blive betragtet som normale Fanger. Der er naturligvis overfyldt i vore Fængsler, for vi har Gudskelov ikke været indstillet paa at skulle huse saa mange Forbrydere i normale Tider, men Situationen er unormal, og dette maa ogsaa HRS. Bruun kunne forstaa.

At Modstandsbevægelsen ønsker Lighed for Loven og en ubetinget og forsvarlig Retspleje indført, behøver ingen, der kender til Udviklingen, at tvivle paa, men der er nu paa betryggende Maade gjort Rede for Forholdene, og vi anser det for rigtigt, at Ansvaret er fordelt, og at de ansvarlige Ministre har udtalt sig om Forholdene.

Der skulde herefter være Basis for, at enhver Form for Mistæneliggørelseskampagne, som ikke bygger paa Vrangvilje overfor en konsekvent Løsning af de vanskeligste strafferetslige og politimæssige Problemer, Danmark har staaet overfor, hører op. br.

HOVEDLEDELSE:

Professor, dr. phil. C. A. Bodelsen
 Redaktør, cand. mag. Elias Bredsdorff
 Fagforeningsformand Chr. Christlansen
 Redaktør Kate Fleron
 Minister Mogens Fog
 Redaktør Børge Houmann
 Reservekirurg, dr. med. Teit Kærn
 Rigsdagsstenograf Gellius Lund.
 Docent Aksel Milthers.
 Udenrigsminister J. Christmas Møller
 Professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard
 Civilingeniør, dr. techn. Chr. Ostentfeld
 Civilingeniør Ejnar Thorsen

FRIT DANMARK

Udgivet af en Kreds af Danske

REDAKTION:

Elias Bredsdorff og Kate Fleron
 (sidstn. ansvarlig overfor Presseloven)
 (Træffes Kl. 14—16.)

Redaktionens Adresse:
 Nørrevoldgade 11, København K.
 Telefon Central 15.745.

Forretningsfører: LRS. Niels Andersen,
 Ny Vestergade 13

Trykt i Det Hoffensbergske Etablissement, Kbhvn.

»Frit Danmark« udkommer ugentlig og koster 3 Kr. Kvartalet. Abonnement kan tegnes paa ethvert Posthus, hos Landpostbudene eller gennem de lokale Frit Danmark-Grupper. Bladets Løssalgpris er 30 Øre.

Ekspeditionens Adresse er: Nørre Voldgade 11, København K, Telefon: Central 15.745. Abonnement kan ogsaa tegnes skriftligt eller telefonisk direkte til Ekspeditionen, hvorefter Postopkrævning for Juli Kvartal vil blive udsendt.